

ที่ สม ๐๐๐๔/๑๐๖

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติฯ อาคารบี ชั้น ๖ และ ๗
ถนนแจ้งวัฒนะ เขตหลักสี่ กทม. ๑๐๒๑๐

๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๓

เรื่อง แจ้งผลการพิจารณา

เรียน ประธานคณะกรรมการการความมั่นคงแห่งรัฐ สภาผู้แทนราษฎร

อ้างถึง หนังสือคณะกรรมการการความมั่นคงแห่งรัฐ สภาผู้แทนราษฎร ด่วนที่สุด ที่ ๓๒๕๗/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๕๓

สิ่งที่ส่งมาด้วย เอกสาร เรื่อง "ความเห็นของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กรณีการติดตั้งกล้องโทรทัศน์วงจรปิด (CCTV) ภายในพื้นที่ควบคุมหรือในห้องพักผู้ต้องสงสัย" จำนวน ๑ ชุด

ตามหนังสือที่อ้างถึง คณะกรรมการการความมั่นคงแห่งรัฐ สภาผู้แทนราษฎร ได้ขอความเห็นกรณีหน่วยงานทหารดำเนินการติดตั้งกล้องโทรทัศน์วงจรปิด (CCTV) ภายในพื้นที่ควบคุมหรือในห้องพักผู้ต้องสงสัยเป็นการละเมิดต่อหลักสิทธิมนุษยชนหรือไม่ และหน่วยงานสามารถดำเนินการได้หรือไม่ ประการใด นั้น

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้พิจารณาเรื่องดังกล่าวแล้ว โดยมีผลการพิจารณาและข้อเสนอแนะ ปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์อมรา พงศาพิชญ์)

ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

สำนักวิจัยและวิชาการ

โทร. ๐ ๒๑๔๑ ๓๘๘๕

โทรสาร ๐ ๒๑๔๓ ๙๕๖๗ - ๖๘

ความเห็นของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
กรณีการติดตั้งกล้องโทรทัศน์วงจรปิด (CCTV) ภายในพื้นที่ควบคุมหรือในห้องพักผู้ต้องสงสัย

๑. เรื่องเดิม

คณะกรรมการการความมั่นคงแห่งรัฐ สภาผู้แทนราษฎร ได้มีหนังสือด่วนที่สุด ที่ ๓๒๕๗/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๕๓ ขอความเห็นจากประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กรณีหน่วยงานทหารดำเนินการติดตั้งกล้องโทรทัศน์วงจรปิด (CCTV) ภายในพื้นที่ควบคุมหรือในห้องพักผู้ต้องสงสัย เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือไม่ และหน่วยงานสามารถดำเนินการได้หรือไม่ ประการใด สืบเนื่องจากคณะกรรมการฯ ได้เดินทางไปติดตามตรวจสอบข้อเท็จจริงกรณีการเสียชีวิตของนายสุไลมาน เนซา ผู้ต้องหาในคดีความมั่นคงภายในค่ายอิงคยุทธบริหาร อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี และได้มีการประชุมปรึกษาหารือร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อรับทราบข้อมูล ข้อเท็จจริง และแสวงหาแนวทางป้องกันปัญหาดังกล่าว โดยมีข้อเสนอจากการประชุมให้มีการติดตั้งกล้อง CCTV ภายในบริเวณพื้นที่ควบคุมเพื่อประโยชน์ในด้านการเฝ้าระวังและด้านความปลอดภัยของผู้ถูกควบคุม รวมทั้งการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ซึ่งมีประเด็นเป็นข้อสงสัยว่าการติดตั้งกล้อง CCTV อาจไปกระทบสิทธิส่วนบุคคลอันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน

๒. ประเด็นพิจารณา

จากกรณีดังกล่าวมีประเด็นที่ต้องพิจารณาตามที่คณะกรรมการฯ ขอความเห็น ดังนี้
ประเด็นที่ ๑ การติดตั้งกล้องโทรทัศน์วงจรปิด (CCTV) ภายในบริเวณพื้นที่ควบคุมหรือในห้องพักผู้ต้องสงสัยเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือไม่

ประเด็นที่ ๒ หน่วยงานสามารถดำเนินการได้หรือไม่ ประการใด

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้พิจารณาทั้ง ๒ ประเด็นแล้ว ในเบื้องต้นเห็นว่า คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๗ ววรรคหนึ่ง (๖) และ (๗) ประกอบกับพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๕ (๑) (๔) (๕) ในการส่งเสริมการเคารพและการปฏิบัติตามหลักสิทธิมนุษยชน การเผยแพร่ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชน และส่งเสริมความร่วมมือประสานงานระหว่างหน่วยราชการ องค์การเอกชน และองค์การอื่นในด้านสิทธิมนุษยชน ดังนั้น กรณีนี้จึงเป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติที่จะให้ความเห็นไปยังคณะกรรมการการความมั่นคงแห่งรัฐ สภาผู้แทนราษฎร เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสาธารณชนในด้านส่งเสริมการศึกษาหรือให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนต่อไป

๓. หลักสิทธิมนุษยชน/กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

มาตรา ๔ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง

มาตรา ๓๒ บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย

การทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรม จะกระทำมิได้ แต่การลงโทษตามคำพิพากษาของศาลหรือตามที่กฎหมายบัญญัติไม่ถือว่าเป็นการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมตามความในวรรคนี้

การจับและการคุมขังบุคคล จะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

การค้นตัวบุคคลหรือการกระทำอันใดอันกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพตามวรรคหนึ่ง จะกระทำมิได้ เว้นแต่มีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติ

ในกรณีที่มีการกระทำซึ่งกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพตามวรรคหนึ่ง ผู้เสียหาย พนักงานอัยการ หรือบุคคลอื่นใดเพื่อประโยชน์ของผู้เสียหาย มีสิทธิร้องต่อศาลเพื่อให้สั่งระงับหรือเพิกถอนการกระทำเช่นนั้น รวมทั้งจะกำหนดวิธีการตามสมควรหรือการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นด้วยก็ได้

มาตรา ๓๕ สิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง ตลอดจนความเป็นอยู่ส่วนตัวย่อมได้รับความคุ้มครอง

การกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายซึ่งข้อความหรือภาพไม่ว่าด้วยวิธีการใดไปยังสาธารณชน อันเป็นการละเมิดหรือกระทบถึงสิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัวจะกระทำมิได้ เว้นแต่กรณีที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ

บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับความคุ้มครองจากการแสวงประโยชน์โดยมิชอบจากข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๓๙ บุคคลไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้

ในคดีอาญา ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด

ก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้

ประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา ๑ ในประมวลกฎหมายนี้

ฯลฯ

ฯลฯ

(๓) "สาธารณสถาน" หมายความว่า สถานที่ใด ๆ ซึ่งประชาชนมีความชอบธรรมที่จะเข้าไปได้

ฯลฯ

ฯลฯ

พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘

มาตรา ๑๑ บัญญัติว่า "ในกรณีที่สถานการณ์ฉุกเฉินมีการก่อการร้าย การใช้กำลัง ประทุษร้ายต่อชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สิน หรือมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าจะมีการกระทำที่มีความรุนแรง กระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยในชีวิตหรือทรัพย์สินของรัฐหรือบุคคล และมีความจำเป็น ที่จะต้องเร่งแก้ไขปัญหายุติได้อย่างมีประสิทธิภาพและทันที่วงที่ ให้นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบ ของคณะรัฐมนตรีมีอำนาจประกาศให้สถานการณ์ฉุกเฉินนั้นเป็นสถานการณ์ที่มีความร้ายแรง และให้ นำความในมาตรา ๕ และมาตรา ๖ บรรดาสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

เมื่อมีประกาศตามวรรคหนึ่งแล้ว นอกจากอำนาจตามมาตรา ๗ มาตรา ๘ มาตรา ๙ และ มาตรา ๑๐ ให้นายกรัฐมนตรีมีอำนาจดังต่อไปนี้ด้วย

(๑) ประกาศให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจจับกุมและควบคุมตัวบุคคลที่สงสัยว่าจะเป็น ผู้ร่วมกระทำการให้เกิดสถานการณ์ฉุกเฉิน หรือเป็นผู้ใช้ ผู้โฆษณา ผู้สนับสนุนการกระทำเช่นนั้น หรือปกปิดข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำให้เกิดสถานการณ์ฉุกเฉิน ทั้งนี้ เท่าที่มีเหตุจำเป็นเพื่อป้องกันมิให้ บุคคลนั้นกระทำการหรือร่วมมือกระทำการใดๆ อันจะทำให้เกิดเหตุการณ์ร้ายแรง หรือเพื่อให้เกิดความ ร่วมมือในการระงับเหตุการณ์ร้ายแรง

ฯลฯ

ฯลฯ

กติการระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

ข้อ ๑๐

๑. บุคคลทั้งปวงที่ถูกไล่อพยพหรือถูกขับไล่ต้องได้รับการปฏิบัติด้วยความมีมนุษยธรรม และ ความเคารพในศักดิ์ศรีแต่กำเนิดแห่งความเป็นมนุษย์

๒. (ก) ยกเว้นในสภาพการณ์พิเศษ ผู้ต้องหาได้รับการจำแนกออกจากผู้ต้องโทษ และต้อง ได้รับการปฏิบัติที่แตกต่างออกไปให้เหมาะสมกับสถานะที่ไม่ใช่ผู้ต้องโทษ

(ข) ต้องแยกผู้ต้องหาที่เป็นเด็กและเยาวชนออกจากผู้ต้องหาที่เป็นผู้ใหญ่ และให้นำตัว ขึ้นพิจารณาพิพากษาคดีให้เร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้

๓. ระบบราชทัณฑ์ต้องประกอบด้วย การปฏิบัติต่อนักโทษ โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญ ที่จะทำให้นักโทษกลับตัวและฟื้นฟูทางสังคม ผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนต้องได้รับการจำแนก ออกจากผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่ และต้องได้รับการปฏิบัติให้เหมาะสมกับวัยและสถานะทางกฎหมาย

ข้อ ๑๗

๑. บุคคลจะถูกแทรกแซงความเป็นส่วนตัว ครอบครัว เคหสถาน หรือการติดต่อสื่อสาร โดยผลการหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายมิได้ และจะถูกลบล้างเกียรติและชื่อเสียงโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายมิได้

๒. บุคคลทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายมิให้ถูกแทรกแซงหรือลบล้างเช่นว่านั้น

๔. ความเห็นและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตามประเด็นที่ คณะกรรมาธิการฯ ขอความเห็น

ประเด็นที่ ๑ การติดตั้งกล้องโทรทัศน์วงจรปิด (CCTV) ภายในบริเวณพื้นที่ควบคุม หรือในห้องพักผู้ต้องสงสัยเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือไม่

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้แยกพิจารณาเป็น ๒ ประเด็นย่อย ดังนี้

ประเด็นที่ ๑.๑ ข้อพิจารณาเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ในการติดตั้งกล้อง CCTV

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๕ บัญญัติให้ความคุ้มครองสิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลไว้ โดยจะกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายซึ่งข้อความหรือภาพ ไม่ว่าด้วยวิธีใดไปยังสาธารณชนอันเป็นการละเมิดหรือกระทบสิทธิดังกล่าวมิได้ เว้นแต่กรณีที่เป็น ประโยชน์ต่อสาธารณะ ดังนั้น การติดตั้งกล้อง CCTV ในบางกรณี อาจจะเป็นการกระทบสิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลได้ ถ้าภาพหรือข้อความนั้นถูกนำไปเผยแพร่สู่สาธารณชนอันเป็นการ ละเมิดสิทธิมนุษยชน เว้นแต่ได้กระทำเพื่อประโยชน์ต่อสาธารณะ หลักการพิจารณาเรื่องนี้จึงต้อง ชั่งน้ำหนักระหว่างสิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลกับประโยชน์ของสาธารณะที่รัฐมีหน้าที่ต้อง คุ้มครอง เช่น ความสงบเรียบร้อยของประชาชน ความมั่นคงของประเทศ เป็นต้น เมื่อแสดงให้เห็นได้ อย่างแจ่มชัดว่าประโยชน์สาธารณะต่างๆ เหล่านี้มีความสำคัญและจำเป็นเหนือกว่าเรื่องส่วนตัว ของบุคคล ก็สามารถดำเนินการได้ตามข้อยกเว้นของรัฐธรรมนูญมาตรา ๓๕ ดังกล่าว

ประเด็นที่ ๑.๒ ข้อพิจารณาเกี่ยวกับสถานที่ที่จะติดตั้งกล้อง CCTV

(๑) การติดตั้งกล้อง CCTV ในบริเวณพื้นที่สาธารณะทั่วไป หรือ "สาธารณะสถาน" ตามประมวล กฎหมายอาญา เช่น ถนน ตรอก ซอย หรือสถานที่สาธารณะอื่นๆ ซึ่งไม่มีลักษณะเป็นพื้นที่สงวนหรือ ปกปิด เช่น ภายในห้องน้ำ ห้องสุขาสาธารณะ เป็นต้น และเพื่อประโยชน์ในด้านความปลอดภัยของสังคม ความสงบเรียบร้อยของประชาชน การสำนึก และการจรรยาบรรณ ย่อมสามารถติดตั้งและแพร่หลายข้อความ หรือภาพเหตุการณ์ทั่วไปที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนได้ ไม่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน

(๒) การติดตั้งกล้อง CCTV ในบริเวณสถานที่ซึ่งไม่มีลักษณะเป็นที่สาธารณะทั่วไป เช่น สถานที่ราชการส่วนที่ให้บริการประชาชน ห้างสรรพสินค้า ธนาคาร สถานประกอบธุรกิจของเอกชน เป็นต้น สถานที่ประเภทนี้มีบริเวณหรือขอบเขตที่ชัดเจน และยินยอมให้ประชาชนทั่วไปที่ประสงค์จะใช้

บริการสามารถเข้าออกได้เฉพาะช่วงเวลาที่เปิดทำการ ถือได้ว่าเป็นพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับสาธารณะชนผู้เข้าไปใช้บริการในช่วงเวลาดังกล่าว ซึ่งต้องการความปลอดภัยและความเป็นระเบียบเรียบร้อย เช่นเดียวกับพื้นที่ตาม (๑) แต่มีเงื่อนไขว่าต้องปิดประกาศหรือแจ้งเตือนให้ผู้เข้าไปใช้บริการได้ทราบล่วงหน้าว่า บริเวณพื้นที่ใดมีกล้อง CCTV ติดตั้งไว้ และห้ามติดตั้งเด็ดขาดเฉพาะพื้นที่บางส่วนที่ต้องลงวนหรือปกปิด เช่น ห้องสุขา ห้องส่วนตัวของเจ้าหน้าที่ เป็นต้น

(๓) การติดตั้งกล้อง CCTV ในบริเวณสถานที่ซึ่งมีลักษณะเฉพาะหรือลักษณะพิเศษ เช่น ห้องประชุมของหน่วยงานราชการ ห้องปลอดภัยของธนาคาร ห้องทำงานส่วนตัว ห้องพักหรือพื้นที่ควบคุมพิเศษของหน่วยงานของรัฐ บริเวณภายในเรือนจำ ห้องควบคุมผู้ต้องหาหรือผู้ต้องขัง เป็นต้น ซึ่งโดยสภาพปกติสถานที่เช่นนี้ไม่เกี่ยวข้องกับสาธารณะชนทั่วไป หรือกล่าวได้ว่าเป็นพื้นที่เฉพาะของผู้มีหน้าที่ผู้ได้รับอนุญาต หรือมีกฎหมายบัญญัติให้เข้าไปได้เท่านั้น การติดตั้งกล้อง CCTV และการแพร่หลายข้อความหรือภาพของบุคคลที่อยู่ในสถานที่ลักษณะนี้ ต้องเป็นกรณีที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะเท่านั้น ซึ่งต้องพิจารณาแต่ละกรณีๆ ไป โดยมีเงื่อนไขว่าต้องแจ้งให้บุคคลเหล่านั้นได้ทราบล่วงหน้าว่า บริเวณใดมีกล้อง CCTV ติดตั้งไว้ และต้องมีกลไกที่มีประสิทธิภาพในการควบคุมมิให้ภาพหรือข้อความจากกล้อง CCTV นั้นถูกนำไปเผยแพร่หรือออกสู่สาธารณะ รวมทั้งต้องกำหนดหน่วยงานและบุคคลผู้รับผิดชอบไว้อย่างชัดเจนโดยเปิดเผยด้วย

(๔) การติดตั้งกล้อง CCTV ในบริเวณที่เป็นพื้นที่ส่วนตัว ตามหลักเรื่องสิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคล ถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔ มาตรา ๓๒ มาตรา ๓๔ และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อ ๑๐ และข้อ ๑๗ เว้นแต่จะเข้าหลักเกณฑ์ตามกฎหมายและเงื่อนไขต่อไปนี้ โดยครบถ้วน ตามที่กล่าวไว้ในข้อ (๓)

จากข้อพิจารณาดังกล่าวข้างต้น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเห็นว่า การติดตั้งกล้อง CCTV ภายในพื้นที่ควบคุมหรือห้องพักผู้ต้องสงสัย ซึ่งมีลักษณะเฉพาะตาม (๓) ถ้ากระทำโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความคุ้มครองและป้องกันมิให้ผู้ถูกควบคุมตัวหรือผู้ต้องขัง ถูกผู้อื่นทำร้ายหรือทำร้ายตัวเองในระหว่างที่ถูกควบคุมหรือถูกขัง รวมทั้งเพื่อใช้เป็นเครื่องมือหรือเป็นอุปกรณ์เสริมสำหรับช่วยเหลือการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยยิ่งขึ้น ย่อมถือได้ว่าวัตถุประสงค์ดังกล่าวเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะไม่ใช่เฉพาะบุคคลใดบุคคลหนึ่ง โดยมีเงื่อนไขว่าต้องแจ้งให้บุคคลเหล่านั้นได้ทราบล่วงหน้าด้วยเช่นกัน และต้องมีกลไกที่มีประสิทธิภาพในการควบคุมมิให้ภาพหรือข้อความจากกล้อง CCTV นั้นถูกนำไปเผยแพร่หรือแพร่หลายออกสู่สาธารณะ รวมทั้งต้องกำหนดหน่วยงานและบุคคลผู้รับผิดชอบไว้อย่างชัดเจนโดยเปิดเผย ทั้งนี้ ควรบอกกล่าวหรือแจ้งเตือนให้ผู้ถูกควบคุมตัวหรือผู้ต้องขังได้ทราบล่วงหน้าว่า บริเวณใดมีกล้อง CCTV ติดตั้งไว้ และอยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานใดหรือเจ้าหน้าที่ผู้ใด

ประเด็นที่ ๒ หน่วยงานสามารถดำเนินการได้หรือไม่ ประการใด

ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐยังไม่สามารถหาวิธีการที่เหมาะสมกว่าการติดตั้งกล้อง CCTV และหากเห็นว่ามีความจำเป็นต้องติดตั้งกล้องดังกล่าว ควรดำเนินการด้วยความระมัดระวัง ดังนี้

(๑) ดำเนินถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกควบคุมตัว

กรณีการติดตั้งกล้อง CCTV เพื่อควบคุมดูแลผู้ต้องสงสัย ตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ นั้น ต้องมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองความปลอดภัยในชีวิตและร่างกายของผู้ถูกควบคุมตัวและจะต้องเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ถูกควบคุมตัว รวมทั้งไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญของผู้ถูกควบคุมตัวเกินสมควรแก่เหตุ กล่าวคือ

(๑.๑) สถานที่ติดตั้งกล้อง CCTV ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และความเป็นส่วนตัวและของผู้ถูกควบคุมตัวด้วย เพื่อให้สอดคล้องตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔ และมาตรา ๓๕ จึงไม่อาจติดตั้งกล้อง CCTV ในบริเวณที่เป็นพื้นที่ส่วนตัว เช่น ห้องนอนหรือห้องน้ำ เป็นต้น แต่อาจติดตั้งบริเวณโถงทางเดิน ห้องซักถาม หรือห้องสอบสวน หรือรอบนอกอาคาร บริเวณรอบนอกห้องซักถาม หรือบริเวณรอบนอกอาคารที่เป็นห้องพัก/ห้องนอนของผู้ถูกควบคุมตัว

(๑.๒) ควรกำหนดระเบียบการติดตั้ง ควบคุม และตรวจสอบบันทึกภาพจากกล้อง CCTV ให้ชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การตรวจสอบและเผยแพร่บันทึกภาพ หน่วยงานที่ปฏิบัติการ หน่วยงานกำกับดูแล เป็นต้น โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกควบคุมตัวเกินสมควรแก่เหตุ

(๒) จัดให้มีระบบควบคุมที่เหมาะสม

ในกรณีที่มีความจำเป็นในการติดตั้งกล้อง CCTV ภายในพื้นที่ควบคุมหรือห้องพักผู้ต้องสงสัย ควรมีระบบหรือกลไกที่มีประสิทธิภาพในการควบคุมมิให้ภาพที่บันทึกไว้ด้วยกล้อง CCTV นั้น ถูกนำไปเผยแพร่หรือแพร่หลายออกสู่สาธารณะ กล่าวคือ

(๒.๑) กำหนดหน่วยงานและบุคคลผู้รับผิดชอบไว้อย่างชัดเจนโดยเปิดเผย

(๒.๒) ควรบอกกล่าวหรือแจ้งเตือนให้ผู้ถูกควบคุมตัวหรือผู้ตั้งซึ่งได้ทราบล่วงหน้าว่าบริเวณใดมีกล้องโทรทัศน์วงจรปิดติดตั้งไว้ และอยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานใด หรือเจ้าหน้าที่ผู้ใด

(๒.๓) การติดตั้งกล้อง CCTV ในห้องสอบสวน ควรมีบุคคลอย่างน้อย ๓ ฝ่าย ได้แก่ เจ้าหน้าที่ผู้ถูกซักถาม และบุคคลที่เป็นกลางมาเป็นพยานในการนำเทปภาพถ่ายออกจากเครื่องบันทึกจากกล้องดังกล่าว แล้วนำมาปิดผนึกไว้ หากบุคคลดังกล่าวไม่ครบ ๓ คน ห้ามนำเทปบันทึกออกจากเครื่อง และกำหนดว่าจะเก็บภาพดังกล่าวไว้เป็นระยะเวลาตามที่ใดจึงจะทำลายได้

(๒.๔) ในห้องควบคุมส่วนตัว หากผู้ถูกควบคุมตัวแจ้งความประสงค์ขอให้ติดตั้งกล้อง CCTV ก็ให้สามารถดำเนินการได้ โดยใช้สำหรับบันทึกข้อมูลส่วนบุคคลของผู้นั้น โดยไม่ต้องฉายภาพออกทางจอภาพ ในกรณีที่มีปัญหาหรือมีความจำเป็นต้องใช้เป็นหลักฐานประกอบตามกฎหมาย จึงให้

นำมาเปิดได้ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด หรือโดยความยินยอมของผู้นั้น หรือญาติใกล้ชิดของผู้นั้น ในกรณี ที่ผู้นั้นไม่สามารถให้ความยินยอมได้แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๕

(๒.๕) การบันทึกภาพจากกล้อง CCTV ควรใช้เทคโนโลยีที่เป็นหน่วยความจำชนิดไม่ สามารถลบข้อมูลได้ เช่น การเก็บข้อมูลของเครื่องอิเล็กทรอนิกส์คอมพิวเตอร์ (Digital Autopsy) เป็นต้น ซึ่งจะทำให้พยานหลักฐานที่ถูกบันทึกไว้แล้วไม่หายไป เว้นแต่จะถูกทำลาย

อย่างไรก็ตาม ขณะนี้ได้มีการจัดทำร่างพระราชบัญญัติข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ซึ่งอาจมีการ กำหนดแนวทางปฏิบัติที่สามารถนำมาพิจารณาว่าจะสามารถดำเนินการติดตั้งกล้อง CCTV ได้หรือไม่ อย่างไร ดังนั้น หน่วยงานของรัฐจึงอาจรอความชัดเจนจนกว่าร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวจะมีการประกาศใช้

๕ ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

สืบเนื่องจากปัญหาด้านสิทธิมนุษยชนเกี่ยวกับผู้ถูกควบคุมตัวในกรณีดังกล่าวข้างต้น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ดังนี้

๕.๑ การควบคุมตัวผู้ต้องสงสัย ตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ จะต้องไม่เป็นการควบคุมตัวโดยอำเภอใจ เหตุแห่งการควบคุมจะต้องมีพยานหลักฐาน ตามสมควรแก่กรณี เนื่องจากผู้ถูกควบคุมตัวไม่ได้อยู่ในฐานะผู้ต้องสงสัยตามกฎหมาย แต่อาจตีความ ตามกฎหมายระหว่างประเทศได้ว่าเป็นผู้ถูกควบคุมตัวก่อนการดำเนินคดี (Pre-trial Detention) หรือ การควบคุมตัวตามอำนาจปกครอง (หรือที่เรียกว่า Administrative detainees/prisoners) ดังนั้น จึงควรมี มาตรการป้องกันการละเมิดสิทธิเป็นกรณีพิเศษกว่าสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องสงสัยภายใต้กฎหมายไทย โดย

(๑) ต้องคำนึงถึงสิทธิในการพบทนายความ สิทธิในการได้รับการเยี่ยมตามสมควร สิทธิ ที่จะได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ อย่างเคร่งครัด ทั้งนี้ ลักษณะห้องพักหรือห้องควบคุมตัวต้องไม่มี ลักษณะเป็นการขังเดี่ยวในห้องโดยมีการล็อกประตูหรือโซ่จากทางด้านนอก ห้ามการซ้อมทรมานหรือปฏิบัติ อย่างไร้มนุษยธรรมโดยเด็ดขาด หรือห้ามการกำหนดบทลงโทษด้วยการห้ามญาติเยี่ยมหรือให้ญาติเยี่ยม เพียงระยะเวลาสั้นหรือเพียงแต่พบเห็น เป็นต้น

(๒) การควบคุมตัวต้องไม่เป็นการควบคุมตัวเพื่อการซักถามหรือสอบสวน ซึ่งขัดกับเจตนารมณ์ ของมาตรา ๑๑ (๑) แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ ที่มี วัตถุประสงค์ให้การควบคุมตัวเป็นการระงับเหตุ และเพื่อให้เกิดความร่วมมือในการระงับเหตุการณ์ ร้ายแรง

๕.๒ ข้อเสนอสำหรับศูนย์เสริมสร้างความสามัคคี (ศูนย์ซักถาม) ค่ายอิงศุภทอบริหาร กรณีการควบคุมตัวเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการป้องกันไม่ให้เกิดเหตุการณ์การเสียชีวิต ในระหว่างการควบคุมตัวของผู้ถูกควบคุมตัวตามหมายที่ออกตามความในพระราชกำหนดการบริหารราชการ

ในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ และเป็นการป้องกันไม่ให้เจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมทรมานหรือทำร้ายร่างกาย หรือกรณีที่ถูกควบคุมตัวจะฆ่าตัวตายหรือทำร้ายร่างกายตนเองในสถานที่ควบคุมตัว ได้แก่

(๑) ควรจัดให้ผู้ถูกควบคุมตัวได้รับการตรวจร่างกายจากแพทย์ก่อนและหลังการควบคุมตัว และมีการทำบันทึกไว้เป็นหลักฐาน สามารถตรวจสอบได้โดยผู้บังคับบัญชาและองค์กรภายนอก เช่น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และด้วยตนเองหรือญาติกรณีมีการร้องเรียน เป็นต้น

(๒) ควรจัดทำบันทึกควบคุมตัวบุคคลและการนำตัวผู้ถูกควบคุมตัวไปรายงานตัวต่อหน้าศาลทุกครั้งที่มีการขอขยายระยะเวลาการควบคุมตัว คือทุก ๗ วัน เพื่อให้ศาลได้ตรวจสอบคำสั่งควบคุมตัว และได้ให้สิทธิผู้ถูกควบคุมตัวร้องเรียนหรือคัดค้านการควบคุมตัวกรณีเป็นการควบคุมตัวไม่ชอบหรือขัดกับเจตนารมณ์ของพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ และเพื่อให้ผู้ถูกควบคุมตัวจะได้พบกับญาติหรือทนายความเพื่อสอบถามความเป็นอยู่ หรือหากมีสิ่งใดผิดปกติต่อเนื้อตัวร่างกาย ผู้ถูกควบคุมตัวจะได้แจ้งต่อญาติหรือทนายความ ทั้งนี้ เพื่อให้ญาติและทนายความสามารถตรวจสอบสถานะของผู้ถูกควบคุมตัวได้

(๓) ควรอนุญาตให้ญาติเข้าเยี่ยมผู้ถูกควบคุมตัวได้ตามสมควร เช่น ควรกำหนดให้มีระยะเวลาในการเยี่ยมไม่น้อยกว่า ๒๐ นาทีต่อครั้งต่อวัน เพื่อให้โอกาสญาติและผู้ถูกควบคุมตัวได้พูดคุยกันตามสมควร

ความเห็นของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กรณีการติดตั้งกล้องโทรทัศน์วงจรปิด (CCTV) ภายในพื้นที่ควบคุมหรือในห้องพักผู้ต้องสงสัย

๑. เรื่องเดิม

คณะกรรมการการความมั่นคงแห่งรัฐ สภาผู้แทนราษฎร ได้มีหนังสือด่วนที่สุด ที่ ๓๒๕๗/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๕๓ ขอความเห็นจากประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กรณีหน่วยงานทหาร ดำเนินการติดตั้งกล้องโทรทัศน์วงจรปิด (CCTV) ภายในพื้นที่ควบคุมหรือในห้องพักผู้ต้องสงสัย เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือไม่ และหน่วยงานสามารถดำเนินการได้หรือไม่ ประการใด สืบเนื่องจากคณะกรรมการฯ ได้เดินทางไปติดตามตรวจสอบข้อเท็จจริงกรณีการเสียชีวิตของนายสุไลมาน แนซา ผู้ต้องหาในคดีความมั่นคง ภายในค่ายอิงคยุทธบริหาร อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี และได้มีการประชุมปรึกษาหารือร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อรับทราบข้อมูล ข้อเท็จจริง และแสวงหาแนวทางป้องกันปัญหาดังกล่าว โดยมีข้อเสนอจากการประชุมให้มีการติดตั้งกล้อง CCTV ภายในบริเวณพื้นที่ควบคุมเพื่อประโยชน์ในด้านการเฝ้าระวังและด้านความปลอดภัยของผู้ถูกควบคุม รวมทั้งการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ซึ่งมีประเด็นเป็นข้อสงสัยว่าการติดตั้งกล้อง CCTV อาจไปกระทบสิทธิส่วนบุคคลอันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน

๒. ประเด็นพิจารณา

จากกรณีดังกล่าวมีประเด็นที่ต้องพิจารณาตามที่คณะกรรมการฯ ขอความเห็น ดังนี้
ประเด็นที่ ๑ การติดตั้งกล้องโทรทัศน์วงจรปิด (CCTV) ภายในบริเวณพื้นที่ควบคุมหรือในห้องพักผู้ต้องสงสัยเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือไม่

ประเด็นที่ ๒ หน่วยงานสามารถดำเนินการได้หรือไม่ ประการใด

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้พิจารณาทั้ง ๒ ประเด็นแล้ว ในเบื้องต้นเห็นว่า คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง (๖) และ (๗) ประกอบกับพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๕ (๑) (๔) (๕) ในการส่งเสริมการเคารพและการปฏิบัติตามหลักสิทธิมนุษยชน การเผยแพร่ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชน และส่งเสริมความร่วมมือประสานงานระหว่างหน่วยราชการ องค์การเอกชน และองค์การอื่นในด้านสิทธิมนุษยชน ดังนั้น กรณีนี้จึงเป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติที่จะให้ความเห็นไปยังคณะกรรมการการความมั่นคงแห่งรัฐ สภาผู้แทนราษฎร เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสาธารณชนในด้านส่งเสริมการศึกษาหรือให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนต่อไป

๓. หลักสิทธิมนุษยชน/กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

มาตรา ๔ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง

มาตรา ๓๒ บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย

การทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรม จะกระทำมิได้ แต่การลงโทษตามคำพิพากษาของศาลหรือตามที่กฎหมายบัญญัติไม่ถือว่าเป็นการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมตามความในวรรคนี้

การจับและการคุมขังบุคคล จะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

การค้นตัวบุคคลหรือการกระทำอันใดอันกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพตามวรรคหนึ่ง จะกระทำมิได้ เว้นแต่มีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติ

ในกรณีที่มีการกระทำซึ่งกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพตามวรรคหนึ่ง ผู้เสียหาย พนักงานอัยการ หรือบุคคลอื่นใดเพื่อประโยชน์ของผู้เสียหาย มีสิทธิร้องต่อศาลเพื่อให้สั่งระงับหรือเพิกถอนการกระทำเช่นนั้น รวมทั้งจะกำหนดวิธีการตามสมควรหรือการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นด้วยก็ได้

มาตรา ๓๕ สิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง ตลอดจนความเป็นอยู่ส่วนตัวย่อมได้รับความคุ้มครอง

การกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายซึ่งข้อความหรือภาพไม่ว่าด้วยวิธีการใดไปยังสาธารณชน อันเป็นการละเมิดหรือกระทบถึงสิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัวจะกระทำมิได้ เว้นแต่กรณีที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ

บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับความคุ้มครองจากการแสวงประโยชน์โดยมิชอบจากข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๓๙ บุคคลไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้

ในคดีอาญา ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด

ก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้

ประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา ๑ ในประมวลกฎหมายนี้

ฯลฯ

ฯลฯ

(๓) "สาธารณสถาน" หมายความว่า สถานที่ใด ๆ ซึ่งประชาชนมีความชอบธรรมที่จะเข้าไปได้

ฯลฯ

ฯลฯ

พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘

มาตรา ๑๑ บัญญัติว่า "ในกรณีที่สถานการณ์ฉุกเฉินมีการก่อการร้าย การใช้กำลังประทุษร้ายต่อชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สิน หรือมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าจะมีการกระทำที่มีความรุนแรง กระบอบต่อความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยในชีวิตหรือทรัพย์สินของรัฐหรือบุคคล และมีความจำเป็นที่จะต้องเร่งแก้ไขปัญหาให้ยุติได้อย่างมีประสิทธิภาพและทันทั่วถึง ให้นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีมีอำนาจประกาศให้สถานการณ์ฉุกเฉินนั้นเป็นสถานการณ์ที่มีความร้ายแรง และให้นำความในมาตรา ๕ และมาตรา ๖ วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

เมื่อมีประกาศตามวรรคหนึ่งแล้ว นอกจากอำนาจตามมาตรา ๗ มาตรา ๘ มาตรา ๙ และมาตรา ๑๐ ให้นายกรัฐมนตรีมีอำนาจดังต่อไปนี้ด้วย

(๑) ประกาศให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจจับกุมและควบคุมตัวบุคคลที่สงสัยว่าจะเป็นผู้ร่วมกระทำการให้เกิดสถานการณ์ฉุกเฉิน หรือเป็นผู้ใช้ ผู้โฆษณา ผู้สนับสนุนการกระทำเช่นนั้น หรือปกปิดข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำให้เกิดสถานการณ์ฉุกเฉิน ทั้งนี้ เท่าที่มีเหตุจำเป็นเพื่อป้องกันมิให้บุคคลนั้นกระทำการหรือร่วมมือกระทำการใดๆ อันจะทำให้เกิดเหตุการณ์ร้ายแรง หรือเพื่อให้เกิดความร่วมมือในการระงับเหตุการณ์ร้ายแรง

ฯลฯ

ฯลฯ

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

ข้อ ๑๐

๑. บุคคลทั้งปวงที่ถูกลิดรอนเสรีภาพต้องได้รับการปฏิบัติด้วยความมีมนุษยธรรม และความเคารพในศักดิ์ศรีแต่กำเนิดแห่งความเป็นมนุษย์

๒. (ก) ยกเว้นในสภาพการณ์พิเศษ ผู้ต้องหาได้รับการจำแนกออกจากผู้ต้องโทษ และต้องได้รับการปฏิบัติที่แตกต่างออกไปให้เหมาะสมกับสถานะที่ไม่ใช่ผู้ต้องโทษ

(ข) ต้องแยกผู้ต้องหาที่เป็นเด็กและเยาวชนออกจากผู้ต้องหาที่เป็นผู้ใหญ่ และให้นำตัวขึ้นพิจารณาพิพากษาคดีให้เร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้

๓. ระบบราชทัณฑ์ต้องประกอบด้วย การปฏิบัติต่อนักโทษ โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญที่จะทำให้ นักโทษกลับตัวและฟื้นฟูทางสังคม ผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนต้องได้รับการจำแนกออกจากผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่ และต้องได้รับการปฏิบัติให้เหมาะสมกับวัยและสถานะทางกฎหมาย

ข้อ ๑๗

๑. บุคคลจะถูกแทรกแซงความเป็นส่วนตัว ครอบครัว เคหสถาน หรือการติดต่อสื่อสารโดยพลการหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายมิได้ และจะถูกหลอกลวงเกียรติและชื่อเสียงโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายมิได้
๒. บุคคลทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายมิให้ถูกแทรกแซงหรือลบลู่เช่นนั้น

๔. ความเห็นและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตามประเด็นที่คณะกรรมการฯ ขอความเห็น

ประเด็นที่ ๑ การติดตั้งกล้องโทรทัศน์วงจรปิด (CCTV) ภายในบริเวณพื้นที่ควบคุมหรือในห้องพักผู้ต้องสงสัยเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือไม่

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้แยกพิจารณาเป็น ๒ ประเด็นย่อย ดังนี้

ประเด็นที่ ๑.๑ ข้อพิจารณาเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ในการติดตั้งกล้อง CCTV

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๕ บัญญัติให้ความคุ้มครองสิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลไว้ โดยจะกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายซึ่งข้อความหรือภาพไม่ว่าด้วยวิธีใดไปยังสาธารณชนอันเป็นการละเมิดหรือกระทบสิทธิดังกล่าวมิได้ เว้นแต่กรณีที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ ดังนั้น การติดตั้งกล้อง CCTV ในบางกรณี อาจจะเป็นการกระทบสิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลได้ ถ้าภาพหรือข้อความนั้นถูกนำไปเผยแพร่สู่สาธารณชนอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน เว้นแต่ได้กระทำเพื่อประโยชน์ต่อสาธารณะ หลักการพิจารณาเรื่องนี้จึงต้องชั่งน้ำหนักระหว่างสิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลกับประโยชน์ของสาธารณะที่รัฐมีหน้าที่ต้องคุ้มครอง เช่น ความสงบเรียบร้อยของประชาชน ความมั่นคงของประเทศ เป็นต้น เมื่อแสดงให้เห็นได้อย่างแน่ชัดว่าประโยชน์สาธารณะต่างๆ เหล่านั้นมีความสำคัญและจำเป็นเหนือกว่าเรื่องส่วนตัวของบุคคล ก็สามารถดำเนินการได้ตามข้อยกเว้นของรัฐธรรมนูญมาตรา ๓๕ ดังกล่าว

ประเด็นที่ ๑.๒ ข้อพิจารณาเกี่ยวกับสถานที่ที่จะติดตั้งกล้อง CCTV

(๑) การติดตั้งกล้อง CCTV ในบริเวณพื้นที่สาธารณะทั่วไป หรือ “สาธารณะสถาน” ตามประมวลกฎหมายอาญา เช่น ถนน ตรอก ซอย หรือสถานที่สาธารณะอื่นๆ ซึ่งไม่มีลักษณะเป็นพื้นที่สงวนหรือปกปิด เช่น ภายในห้องน้ำ ห้องสุขาสาธารณะ เป็นต้น และเพื่อประโยชน์ในด้านความปลอดภัยของสังคม ความสงบเรียบร้อยของประชาชน การสัญจร และการจราจร ย่อมสามารถติดตั้งและแพร่หลายข้อความหรือภาพเหตุการณ์ทั่วไปที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนได้ ไม่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน

(๒) การติดตั้งกล้อง CCTV ในบริเวณสถานที่ซึ่งไม่มีลักษณะเป็นที่สาธารณะทั่วไป เช่น สถานที่ราชการส่วนที่ให้บริการประชาชน ห้างสรรพสินค้า ธนาคาร สถานที่ประกอบธุรกิจของเอกชน เป็นต้น สถานที่ประเภทนี้มีบริเวณหรือขอบเขตที่ชัดเจน และยินยอมให้ประชาชนทั่วไปที่ประสงค์จะใช้

บริการสามารถเข้าออกได้เฉพาะช่วงเวลาที่เปิดทำการ ถือได้ว่าเป็นพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับสาธารณชนผู้เข้าไปใช้บริการในช่วงเวลาดังกล่าว ซึ่งต้องการความปลอดภัยและความเป็นระเบียบเรียบร้อย เช่นเดียวกับพื้นที่ตาม (๑) แต่มีเงื่อนไขว่าต้องปิดประกาศหรือแจ้งเตือนให้ผู้เข้าไปใช้บริการได้ทราบล่วงหน้าว่า บริเวณพื้นที่ใดมีกล้อง CCTV ติดตั้งไว้ และห้ามติดตั้งเด็ดขาดเฉพาะพื้นที่บางส่วนที่ต้องสงวนหรือปกปิด เช่น ห้องสุขา ห้องส่วนตัวของเจ้าหน้าที่ เป็นต้น

(๓) การติดตั้งกล้อง CCTV ในบริเวณสถานที่ซึ่งมีลักษณะเฉพาะหรือลักษณะพิเศษ เช่น ห้องประชุมของหน่วยงานราชการ ห้องปลอดภัยของธนาคาร ห้องทำงานส่วนตัว ห้องพักหรือพื้นที่ควบคุมพิเศษของหน่วยงานของรัฐ บริเวณภายในเรือนจำ ห้องควบคุมผู้ต้องหาหรือผู้ต้องขัง เป็นต้น ซึ่งโดยสภาพปกติสถานที่เช่นนี้ไม่เกี่ยวข้องกับสาธารณชนทั่วไป หรือกล่าวได้ว่าเป็นพื้นที่เฉพาะของผู้มีหน้าที่ผู้ได้รับอนุญาต หรือมีกฎหมายบัญญัติให้เข้าไปได้เท่านั้น การติดตั้งกล้อง CCTV และการแพร่หลายข้อความหรือภาพของบุคคลที่อยู่ในสถานที่ลักษณะนี้ ต้องเป็นกรณีที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะเท่านั้น ซึ่งต้องพิจารณาแต่ละกรณีๆ ไป โดยมีเงื่อนไขว่าต้องแจ้งให้บุคคลเหล่านั้นได้ทราบล่วงหน้าว่า บริเวณใดมีกล้อง CCTV ติดตั้งไว้ และต้องมีกลไกที่มีประสิทธิภาพในการควบคุมมิให้ภาพหรือข้อความจากกล้อง CCTV นั้นถูกนำไปเผยแพร่ออกสู่สาธารณชน รวมทั้งต้องกำหนดหน่วยงานและบุคคลผู้รับผิดชอบไว้อย่างชัดเจนโดยเปิดเผยด้วย

(๔) การติดตั้งกล้อง CCTV ในบริเวณที่เป็นพื้นที่ส่วนตัว ตามหลักเรื่องสิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคล ถือได้ว่าเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔ มาตรา ๓๒ มาตรา ๓๔ และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อ ๑๐ และข้อ ๑๗ เว้นแต่จะเข้าหลักเกณฑ์ตามกฎหมายและเงื่อนไขต่อไปนี้ โดยครบถ้วน ตามที่กล่าวไว้ในข้อ (๓)

จากข้อพิจารณาดังกล่าวข้างต้น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเห็นว่า การติดตั้งกล้อง CCTV ภายในพื้นที่ควบคุมหรือห้องพักผู้ต้องสงสัย ซึ่งมีลักษณะเฉพาะตาม (๓) ถ้ากระทำโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความคุ้มครองและป้องกันมิให้ผู้ถูกควบคุมตัวหรือผู้ต้องขัง ถูกผู้อื่นทำร้ายหรือทำร้ายตัวเองในระหว่างที่ถูกควบคุมหรือถูกขัง รวมทั้งเพื่อใช้เป็นเครื่องมือหรือเป็นอุปกรณ์เสริมสำหรับช่วยเหลือการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยยิ่งขึ้น ย่อมถือได้ว่าวัตถุประสงค์ดังกล่าวเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะไม่ใช่เฉพาะบุคคลใดบุคคลหนึ่ง โดยมีเงื่อนไขว่าต้องแจ้งให้บุคคลเหล่านั้นได้ทราบล่วงหน้าด้วยเช่นกัน และต้องมีกลไกที่มีประสิทธิภาพในการควบคุมมิให้ภาพหรือข้อความจากกล้อง CCTV นั้นถูกนำไปเผยแพร่หรือแพร่หลายออกสู่สาธารณชน รวมทั้งต้องกำหนดระบุนหน่วยงานและบุคคลผู้รับผิดชอบไว้อย่างชัดเจนโดยเปิดเผย ทั้งนี้ ควรบอกกล่าวหรือแจ้งเตือนให้ผู้ถูกควบคุมตัวหรือผู้ต้องขังได้ทราบล่วงหน้าว่า บริเวณใดมีกล้อง CCTV ติดตั้งไว้ และอยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานใดหรือเจ้าหน้าที่ผู้ใด

ประเด็นที่ ๒ หน่วยงานสามารถดำเนินการได้หรือไม่ ประการใด

ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐยังไม่สามารถหาวิธีการที่เหมาะสมกว่าการติดตั้งกล้อง CCTV และหากเห็นว่ามีความจำเป็นต้องติดตั้งกล้องดังกล่าว ควรดำเนินการด้วยความระมัดระวัง ดังนี้

(๑) คำนิยามถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกควบคุมตัว

กรณีการติดตั้งกล้อง CCTV เพื่อควบคุมดูแลผู้ต้องสงสัย ตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ นั้น ต้องมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองความปลอดภัยในชีวิตและร่างกายของผู้ถูกควบคุมตัวและจะต้องเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ถูกควบคุมตัว รวมทั้งไม่ลดทอนสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญของผู้ถูกควบคุมตัวเกินสมควรแก่เหตุ กล่าวคือ

(๑.๑) สถานที่ติดตั้งกล้อง CCTV ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และความเป็นส่วนตัวและของผู้ถูกควบคุมตัวด้วย เพื่อให้สอดคล้องตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔ และมาตรา ๓๕ จึงไม่อาจติดตั้งกล้อง CCTV ในบริเวณที่เป็นพื้นที่ส่วนตัว เช่น ห้องนอนหรือห้องน้ำ เป็นต้น แต่อาจติดตั้งบริเวณโถงทางเดิน ห้องซักถาม หรือห้องสอบสวน หรือรอบนอกอาคาร บริเวณรอบนอกห้องซักถาม หรือบริเวณรอบนอกอาคารที่เป็นห้องพัก/ห้องนอนของผู้ถูกควบคุมตัว

(๑.๒) ควรกำหนดระเบียบการติดตั้ง ควบคุม และตรวจสอบบันทึกภาพจากกล้อง CCTV ให้ชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การตรวจสอบและเผยแพร่บันทึกภาพ หน่วยงานที่ปฏิบัติการ หน่วยงานกำกับดูแล เป็นต้น โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และไม่ลดทอนสิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกควบคุมตัวเกินสมควรแก่เหตุ

(๒) จัดให้มีระบบควบคุมที่เหมาะสม

ในกรณีที่มีความจำเป็นในการติดตั้งกล้อง CCTV ภายในพื้นที่ควบคุมหรือห้องพักผู้ต้องสงสัย ควรมีระบบหรือกลไกที่มีประสิทธิภาพในการควบคุมมิให้ภาพที่บันทึกได้ด้วยกล้อง CCTV นั้น ถูกนำไปเผยแพร่หรือแพร่หลายออกสู่สาธารณะชน กล่าวคือ

(๒.๑) กำหนดหน่วยงานและบุคคลผู้รับผิดชอบไว้อย่างชัดเจนโดยเปิดเผย

(๒.๒) ควรบอกกล่าวหรือแจ้งเตือนให้ผู้ถูกควบคุมตัวหรือผู้ต้องขังได้ทราบล่วงหน้าว่าบริเวณใดมีกล้องโทรทัศน์วงจรปิดติดตั้งไว้ และอยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานใด หรือเจ้าหน้าที่ผู้ใด

(๒.๓) การติดตั้งกล้อง CCTV ในห้องสอบสวน ควรมีบุคคลอย่างน้อย ๓ ฝ่าย ได้แก่ เจ้าหน้าที่ผู้ถูกซักถาม และบุคคลที่เป็นกลางมาเป็นพยานในการนำเทปภาพถ่ายออกจากเครื่องบันทึกจากกล้องดังกล่าว แล้วนำมาปิดผนึกไว้ หากบุคคลดังกล่าวไม่ครบ ๓ คน ห้ามนำเทปบันทึกออกจากเครื่อง และกำหนดว่าจะเก็บภาพดังกล่าวไว้เป็นระยะเวลาเท่าใดจึงจะทำลายได้

(๒.๔) ในห้องควบคุมส่วนตัว หากผู้ถูกควบคุมตัวแจ้งความประสงค์ขอให้ติดตั้งกล้อง CCTV ก็ให้สามารถดำเนินการได้ โดยใช้สำหรับบันทึกข้อมูลส่วนบุคคลของผู้นั้น โดยไม่ต้องฉายภาพออกทางจอภาพ ในกรณีที่มีปัญหาหรือมีความจำเป็นต้องใช้เป็นหลักฐานประกอบตามกฎหมาย จึงให้

นำมาเปิดได้ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด หรือโดยความยินยอมของผู้นั้น หรือญาติใกล้ชิดของผู้นั้น ในกรณี ที่ผู้นั้นไม่สามารถให้ความยินยอมได้แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๕

(๒.๕) การบันทึกภาพจากกล้อง CCTV ควรใช้เทคโนโลยีที่เป็นหน่วยความจำชนิดไม่ สามารถลบข้อมูลได้ เช่น การเก็บข้อมูลของเครื่องอิเล็กทรอนิกส์คอมพิวเตอร์ (Digital Autopsy) เป็นต้น ซึ่งจะช่วยให้พยานหลักฐานที่ถูบันทึกไว้แล้วไม่หายไป เว้นแต่จะถูกทำลาย

อย่างไรก็ตาม ขณะนี้ได้มีการจัดทำร่างพระราชบัญญัติข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ซึ่งอาจมีการ กำหนดแนวทางปฏิบัติที่สามารถนำมาพิจารณาว่าจะสามารถดำเนินการติดตั้งกล้อง CCTV ได้หรือไม่ อย่างไร ดังนั้น หน่วยงานของรัฐจึงอาจรอความชัดเจนจนกว่าร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวจะมีการประกาศใช้

๕. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

สืบเนื่องจากปัญหาด้านสิทธิมนุษยชนเกี่ยวกับผู้ถูกควบคุมตัวในกรณีดังกล่าวข้างต้น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ดังนี้

๕.๑ การควบคุมตัวผู้ต้องสงสัย ตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ จะต้องไม่เป็นการควบคุมตัวโดยอำเภอใจ เหตุแห่งการควบคุมจะต้องมีพยานหลักฐาน ตามสมควรแก่กรณี เนื่องจากผู้ถูกควบคุมตัวไม่ได้อยู่ในฐานะผู้ต้องสงสัยตามกฎหมาย แต่อาจตีความ ตามกฎหมายระหว่างประเทศได้ว่าเป็นผู้ถูกควบคุมตัวก่อนการดำเนินคดี (Pre-trial Detention) หรือ การควบคุมตัวตามอำนาจปกครอง (หรือที่เรียกว่า Administrative detainees/prisoners) ดังนั้น จึงควรมี มาตรการป้องกันการละเมิดสิทธิเป็นกรณีพิเศษกว่าสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องสงสัยภายใต้กฎหมายไทย โดย

(๑) ต้องคำนึงถึงสิทธิในการพบทนายความ สิทธิในการได้รับการเยี่ยมตามสมควร สิทธิ ที่จะได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ อย่างเคร่งครัด ทั้งนี้ ลักษณะห้องพักหรือห้องควบคุมตัวต้องไม่มี ลักษณะเป็นการขังเดี่ยวในห้องโดยมีการสื่อประตูดูหรือเฝ้าจากทางด้านนอก ห้ามการซ้อมทรมานหรือปฏิบัติ อย่างไร้มนุษยธรรมโดยเด็ดขาด หรือห้ามการกำหนดบทลงโทษด้วยการห้ามญาติเยี่ยมหรือให้ญาติเยี่ยม เพียงระยะเวลาสั้นหรือเพียงแค่พบเห็น เป็นต้น

(๒) การควบคุมตัวต้องไม่เป็นการควบคุมตัวเพื่อการซักถามหรือสอบสวน ซึ่งขัดกับเจตนารมณ์ ของมาตรา ๑๑ (๑) แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ ที่มี วัตถุประสงค์ให้การควบคุมตัวเป็นการระงับเหตุ และเพื่อให้เกิดความร่วมมือในการระงับเหตุการณ์ ร้ายแรง

๕.๒ ข้อเสนอสำหรับศูนย์เสริมสร้างความสมานฉันท์ (ศูนย์ซักถาม) ฝ่ายอัยการหรือบริหาร กรณีการควบคุมตัวเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการป้องกันไม่ให้เกิดเหตุการณ์การเสียชีวิต ในระหว่างการควบคุมตัวของผู้ถูกควบคุมตัวตามหมายที่ออกตามความในพระราชกำหนดการบริหารราชการ

ในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ และเป็นการป้องกันไม่ให้เจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมทรมานหรือทำร้ายร่างกาย หรือกรณีที่ถูกควบคุมตัวจะฆ่าตัวตายหรือทำร้ายร่างกายตนเองในสถานที่ควบคุมตัว ได้แก่

(๑) ควรจัดให้ผู้ถูกควบคุมตัวได้รับการตรวจร่างกายจากแพทย์ก่อนและหลังการควบคุมตัว และมีการทำบันทึกไว้เป็นหลักฐาน สามารถตรวจสอบได้โดยผู้บังคับบัญชาและองค์กรภายนอก เช่น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และด้วยตนเองหรือญาติกรณีมีการร้องเรียน เป็นต้น

(๒) ควรจัดทำบันทึกควบคุมตัวบุคคลและการนำตัวผู้ถูกควบคุมตัวไปรายงานตัวต่อหน้าศาลทุกครั้งที่มีการขอขยายระยะเวลาการควบคุมตัว คือทุก ๗ วัน เพื่อให้ศาลได้ตรวจสอบคำสั่งควบคุมตัวและได้ให้สิทธิผู้ถูกควบคุมตัวร้องเรียนหรือคัดค้านการควบคุมตัวกรณีเป็นการควบคุมตัวไม่ชอบหรือขัดกับเจตนารมณ์ของพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ และเพื่อให้ผู้ถูกควบคุมตัวจะได้พบกับญาติหรือทนายความเพื่อสอบถามความเป็นอยู่ หรือหากมีสิ่งใดผิดปกติต่อเนื้อตัวร่างกาย ผู้ถูกควบคุมตัวจะได้แจ้งต่อญาติหรือทนายความ ทั้งนี้ เพื่อให้ญาติและทนายความสามารถตรวจสอบสถานะของผู้ถูกควบคุมตัวได้

(๓) ควรอนุญาตให้ญาติเข้าเยี่ยมผู้ถูกควบคุมตัวได้ตามสมควร เช่น ควรกำหนดให้มีระยะเวลาในการเยี่ยมไม่น้อยกว่า ๒๐ นาทีต่อครั้งต่อวัน เพื่อให้โอกาสญาติและผู้ถูกควบคุมตัวได้พูดคุยกันตามสมควร